

Edyta Majchrzak

Rozwój psychofizyczny i społeczny pięciolatek.

Duża motoryka – sprawność ruchowa (lokomocja, ruch całego ciała)

- dzieci pięcioletnie są ruchliwe – biegają, kucają, podskakują, przemieszczają się, nie usiedzą długo na jednym miejscu, ich ruchy nie są jeszcze dostatecznie skoordynowane;
- wchodzą na drabinki, schodki, próbują chodzić po murkach, krawężnikach;
- jeżdżą na czterokołowym rowerze i próbują samodzielnie na dwukołowym;
- biegają raczej na palcach, lubią się ścigać;
- skaczą lekko na obu nogach w miejscu i do przodu, nie tracąc równowagi;
- potrafią stać na jednej nodze lub kilka razy na niej podskoczyć lekko się chwiejąc;
- potrafią stać przez chwilę na obu nogach, mając zamknięte oczy i utrzymywać równowagę.

Mała motoryka – sprawność rąk (manipulacja – ruchy rąk i palców)

a) czynności samoobsługowe:

- pięcioletek potrafi jeść łyżką i widelcem, pije bez rozlewania;
- potrafi włożyć ubrania zapina guziki, które widzi, sznukuje buty;
- potrafi umyć ręce, twarz, niestarannie je wyciera, myje zęby, w kąpielni namydla i myje te części ciała, które widzi;
- czesze włosy zwykle w jedną stronę;
- ruchy rąk przy czynnościach nie są jeszcze skoordynowane, czynności samoobsługowe są wykonywane pod kontrolą .

b) zabawy manipulacyjno – konstrukcyjne:

- pięcioletek odkręca zakrętki, śruby śrubokrętem, wbija młotkiem kołki;
- łączy dość sprawnie klocki typu lego;
- sprawnie buduje z drewnianych klocków skomplikowane budowle;
- bawi się plasteliną, lepi proste figurki;
- przewleka sznurowadło przez dziurki, nawleka korale;
- składa kartkę na pół, próbuje ją składać po narysowanej linii;
- wycina nożyczkami po linii.

c) czynności grafomotoryczne – rysowanie, malowanie, przygotowanie do pisania:

- prawidłowo trzyma narzędzie do rysowania, pisania, przytrzymuje kartkę ręką;
- koloruje i zamalowuje elementy obrazków, ma prawo wychodzić poza kontur;
- potrafi rysować linie pionowe, poziome, ukośne;
- potrafi rysować według wzoru (szlaczki), koło, krzyżyk, kwadrat;
- potrafi na rysunku narysować proste drzewo, człowieka, próbuje odwzorowywać litery drukowane i cyfry, zachowuje podobieństwo, może mylić kierunek usytuowania znaku;
- przyklejać naklejki (jeszcze nierówno i często nie w tym miejscu);
- przecinać nożyczkami papier, ciąć po prostej (są to początki posługiwania się nożyczkami i czynności te sprawiają dzieciom jeszcze trudności);
- drzeć papier na małe kawałki i wyklejać nimi kontury.

Lateralizacja (stronność)

Lateralizacja – przewaga ruchowa jednej strony ciała nad drugą (przewaga ta dotyczy narządów parzystych: oka, ręki, nogi, ucha). Możemy zatem być prawostronni lub lewostronni. Są dzieci u których w tym wieku trudno jest ustalić dominację. Te dzieci mają też wolniejszy rozwój ruchu rąk, słabsze napięcie mięśniowe, obniżoną koordynację rąk i koordynację wzrokowo – ruchową. Mają także trudności z rozumieniem stosunków przestrzennych (prawa, lewa ręka). Lateralizacji nie zmienimy, nie należy przedstawiać dzieci z ręki lewej na prawą, gdyż jest to ingerowanie w pracę układu nerwowego i może prowadzić do zaburzeń w funkcjonowaniu dziecka.

Rozwój umysłowy

Procesy myślenia 5-latka przebiegają na **konkretach**. Dla dzieci w tym wieku to, czego nie ma fizycznie, czego nie widzą lub czego nie mogą dotknąć, przestaje istnieć. Myślenie abstrakcyjne jest jeszcze słabo rozwinięte. Mają duże trudności z przyswajaniem informacji dotyczących przestrzeni, czasu. U dziecka 5-letniego myślenie znajduje się na **poziomie przedoperacyjnym**, odbywającym się na zasadzie skojarzeń, zwykle bez logicznego przebiegu. Dziecko ma świadomość istnienia różnych zjawisk, ale spostrzega je jako stan aktualny. Pięciolatek klasyfikuje według kilku kryteriów i podejmuje próby uogólniania.

Uwaga

- jest mimowolna, krótkotrwała, niepodzielna, dziecko utrzymuje uwagę na zajęciach dydaktycznych około 10-15 minut, potem rozprasza się, każda czynność zabawowa wydłuża czas koncentracji;
- jest przerzutna, dziecko przenosi uwagę z jednego bodźca na drugi, nie utrzymuje uwagi na jednym obiekcie;

- ma mały zakres, dziecko nie potrafi ogarnąć uwagą więcej niż dwa, trzy obiekty;
- koncentracja uwagi- jest tak silna na ważnym dla dziecka zadaniu, że nie odbiera wówczas innych bodźców.

Pamięć

- jest konkretno-obrazowa, dzieci najłatwiej zapamiętują coś, co mogą zobaczyć, dotknąć i posiada ładunek emocjonalny;
- jest mimowolna, mechaniczna, krótkotrwała;
- pamięć świeża wiąże się z odpowiednią liczbą powtórzeń, częściej powtarzane treści zapamiętywane są lepiej;
- dzieci mają jeszcze małą gotowość pamięci, długo szukają w pamięci żądanej informacji.

Myślenie matematyczne

- przelicza zbiór składający się z około 10 elementów (licząc – dotyka elementy), rzadko przekracza próg dziesiątkowy; wystarczy, gdy przeliczy do 5;
- rozumie pojęcia więcej , mniej , tyle samo, nie rozumie jeszcze pojęć o tyle więcej , o tyle mniej , tyle razy mniej , tyle razy więcej;
- nie rozwiązuje jeszcze prostych zadań tekstowych;
- nie rozumie jednostek miar (myli pojęcia kilogramy, centymetry itp.);
- potrafi dodawać i odejmować elementy zbioru, podać wynik licząc na konkretach;
- rozpoznaje podstawowe figury geometryczne.

Rozwój spostrzegania wzrokowego

Rozwój spostrzegania wzrokowego przejawia się przede wszystkim umiejętnością dostrzegania coraz większej liczby szczegółów na obrazku. Dziecko ma jednak trudności z wyodrębnieniem rzeczy ważnych i nieważnych.

Rozwój spostrzegania słuchowego

U 5-latka kształtują się procesy analizy i syntezy słuchowej. Dziecko potrafi w tym wieku podzielić wyraz na sylaby, złożyć wyraz z sylab, wydzielić samogłoskę i spółgłoskę w nagłosie wyrazu. Nie wyróżnia jeszcze głosek w wygłosie oraz nie dokonuje analizy i syntezy głoskowej wyrazu.

Rozwój społeczny i emocjonalny

- charakterystyczna dla tego okresu jest tzw. ciekawość poznawcza, dziecko błyskawicznie uczy się nowych pojęć, jest ciekawe świata, zadaje mnóstwo pytań: dlaczego? po co? kiedy?

- emocje są silne, gwałtowne, zmienne, trudne do opanowania przez dziecko zwykle krótkotrwałe ,gdy zostawia się je w spokoju to zazwyczaj mijają szybko;
- pięciolatki bywają zarozumiałe, pewne siebie, lubią się popisywać, najczęściej są ufne i życzliwe wobec otoczenia;
- pięciolatek zdolny jest już do samokontroli, co przejawia się między innymi tym, że zastanawia się nad swoimi odpowiedziami, ponieważ zdaje sobie on sprawę z tego, że mogą one mieć wpływ na niego jak i na inne osoby,
- lubi zabawy z rówieśnikami, dzieli się zabawkami, wciela się w różne role, podoba mu się gra teatralna, w zabawach odgrywa wydarzenia z życia rodzinnego, a także wciela się w postacie znane z telewizji, głównie swoich ulubionych bohaterów;
- woli towarzystwo własnej płci i często manifestuje niezadowolenie wobec konieczności uczestniczenia w czynnościach typowych dla płci przeciwnej;
- radość sprawiają mu gry i zabawy zespołowe, zaczyna rozumieć ich zasady i akceptować je;
- myślenie przestaje być egocentryczne, czyli skupione na sobie i swoich potrzebach. Coraz bardziej zaczyna liczyć się z innymi i brać pod uwagę ich punkt myślenia.

Rozwój mowy

Dziecko pięcioletnie opanowuje około 3000 słów. Pojawiają się głoski sz, ż, cz, dż, chociaż w mowie potocznej mogą być jeszcze zamienne na s, z, c, dz. Głoska r powinna być już wymawiana, ale często pojawia się dopiero w tym okresie. Pięciolatki posługują się językiem na tyle sprawnie, by móc komunikować swoje potrzeby i być rozumianym przez otoczenie. Potrafią powiedzieć, jak się nazywają, opowiedzieć o swojej rodzinie, ulubionej zabawie, o ważnym wydarzeniu, o tym, co widzą na obrazku, używając prostych zdań. Często zdarza się jednak, że wypowiedź dziecka jest niezrozumiała dla dorosłego odbiorcy. Spowodowane jest to wielkimi emocjami, które pojawiają się w dziecku oraz brakiem umiejętności oddzielania wydarzeń i rzeczy nadrzędnych od podrzędnych.

Bibliografia:

Catherine Lee, Wzrastanie i rozwój dziecka, Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne

Bożena Janiszewskiej „Pięciolatek w przedszkolu”

G. Demelowa ,Minimum logopedyczne nauczyciela przedszkola, Warszawa, WSiP